

איך להתמודד עם איראן (פלאג 43)

*** פרק זה פורסם לראשונה לחברי מועדון פל"ג. רוצים עוד? מוזמנים להצטרף למועדון כאן***

הורדת הפרק [קישור](#).

מבוא

איך ישראל צריכה להתמודד עם איראן?

איראן היא הגלגול המודרני של יישות לאומית-אתנית שקיימת כבר כ-3,000 שנה. היישות הזו עברה גלגולים רבים וכיבושים רבים, לעיתים שולטת בכל המזרח הקדום עד יוון ולעיתים מצומצמת למה שאנו מכירים היום כאיראן וחלקים מעיראק. לא משנה תחת איזה שם היא הייתה ואילו גבולות היו לה, איראן תמיד הייתה שחקן משמעותי במזרח הקרוב, מקרינה את כוחה על מרכז אסיה והקווקז.

עבורנו איראן היא לא רק עוד מדינה, אלא מזה כ-40 שנה ה-אויבת שלנו. מאז המהפכה האיסלמית ב-1979, אנחנו והאיראנים מנהלים מלחמה שרובה נעשת בצללים. האיראנים עזרו להקים את [חיזבאללה](#) שנלחם נגדנו בלבנון. הם תומכים בחמאס ובג'איהד האיסלמי. והם עומדים מאחורי מתקפות טרור נגד מטרות יהודיות, הידועה שבהן היא המתקפה על בניין הקהילה היהודית בבואנס איירס [\[מקור\]](#). אנחנו כמובן לא נשארנו חייבים לאיראנים, ולאורך השנים [\[?\]](#) על-פי מקורות זרים כמובן [\[?\]](#) הרגנו את מדעני הגרעין שלה, [תקפנו שיירות נשק](#), חיסלנו בכירים של משמרות המהפכה בסוריה [\[מקור\]](#) ושיגרנו מתקפות סייבר נגד התשתיות שלה.

אם אנו צריכים למנות את החזיתות המרכזיות של ישראל עם איראן, הרי שיש שלוש מרכזיות: הראשונה היא תוכנית הגרעין האיראנית, אותה אנו מנסים לעכב ע"י חיסול מדענים ושוקלים גם הפצה מהאוויר. השנייה היא ההתבססות האיראנית בסוריה, שם אנו מנסים לבלום ואפילו להסיר את הנוכחות האיראנית ע"י מתקפות מהאוויר. השלישית היא חיזבאללה בלבנון, בה כבר השלמנו שאיננו יכולים לחסל את חיזבאללה ע"י תקיפות אוויר ולכן מתכוננים ליום פקודה בו נאלץ להכריע את חיזבאללה ע"י תמרון קרקעי רחב היקף בעוד העורף סופג מטחים של מאות ואלפי טילים [\[מקור\]](#).

אנשי הכוחות הסוריים עומדים על טנק ליד כלי רכב הממתינים להסעת חברי ארגון המדינה האסלאמית (דאעש) באזור קרא שבאזור קלמון בסוריה ב-28 באוגוסט 2017. שימו לב לדגל חיזבאללה מעל.

הסוגיה האיראנית [?] בעיה אריתמטית?

למה אני מספר לכם את כל זה?

הנטייה, כשבאים לעסוק בסוגיה האיראנית, היא לקחת כמובן מאליו שאלו שלוש החזיתות של ישראל עם איראן ושהפתרונות היחידים מול איראן הם צבאיים באופיים, והסוגיות הן טקטיות בעיקרן. איך להביא כך וכך טונות של חומר נפץ למתקני הגרעין בנתנז ופרצ'ין. איך להפגיש כך וכך קליעים עם המדען הזה והזה.

גם הערכת האפקטיביות של צעד כזה או אחר נתפסת בעיקר כבעיה אריתמטית. הרג מדען כזה מעכב את תוכנית הגרעין בחצי שנה. פיצוץ שיירה כזו מעכב את פרויקט דיוק הטילים של חיזבאללה בשלושה חודשים. מתקפה על מתקני הגרעין תעכב בין חודשים לשנים וכו'.

גם הוויכוח על הצעדים האלו הוא בעיקר וויכוח בנוגע לאפקטיביות ולהשלכות של הצעדים.

ניקח לדוגמה את תוכנית הגרעין. אחד הנימוקים בעד תקיפת מתקני הגרעין של איראן הוא שמתקפות דומות עבדו בעבר [?] מול עיראק ב-1981 ומול סוריה ב-2007. הנימוק נגד הוא שהתקיפות "עבדו" כי במקרה של עיראק אחרי מלחמת המפרץ ב-1991 הוטלו עליה סנקציות כלכליות שהביאו אותה לפרק את רוב תוכנית הגרעין שלה. סוריה נכנסה למלחמת אזרחים ב-2011, מה שכמובן הפנה את כל משאבי המשטר מהמשך פיתוח תוכנית הגרעין. תוכנית הגרעין

האיראנית לא דומה לאף אחת מהן. טהרן במכוון פיזרה את המתקנים הגרעיניים שלה בשביל להקטין את הפגיעה מתקיפה ישראלית.

הוויכוח על האפקטיביות של המתקפה הוא וויכוח אריתמטי: האם המתקפה תעכב את תוכנית הגרעין בחצי שנה או חמש שנים? מה יהיה מספר ההרוגים? כמה טילים איראן תשגר בתגובה? יש מי שמנסה להתגבר על הטיעונים האלו ע"י קביעה ששלטון האייתוללות יהיה בסכנת התמוטטות אחרי מתקפה כזו, אך הקביעה הזו אינה מתבססת על דבר. סדאם נשאר בשלטון 30 שנה אחרי המתקפה על הכור שלו. אסד עדיין איתנו.

המערכה שלא נגמרת בסוריה

דוגמה אחרת לחשיבה האריתמטית היא ההתבססות בסוריה. ישראל נוקטת בסוריה אסטרטגיה דומה לאסטרטגית "כיסוח הדשא" בשטחי הרשות הפלשתינית. היא תוקפת נכסים איראנים, אם מתקנים, אישים או משלוחי נשק. אולם בעוד ישראל ממוקדת בעיקר בלהפציץ את האיראנים, האיראנים מפנים את מאמצייהם להתבססות בעלת אופי כפול: אזורי וצבאי? מה שיקשה על ישראל לפעול נגדם.

כך לדוגמה איראן משתמשת במליציות מקומיות להשתלט על מעברי גבול בין עיראק וסוריה בשביל משלוחי נשק [מקור]. היא מעוניינת להקים מסילת רכבת שתחבר את איראן, עיראק וסוריה [מקור]. איראן כנראה תרצה גם להקים רציפים בסוריה, בשביל לבסס נוכחות ימית במזרח הים התיכון [ראו כאן לדוגמה] אם כנוכחות צבאית גלויה ואם מוסוות כצי אזורי של ספינות דיג ומסחר. מה ישראל תעשה אם רכבות איראניות יגיעו לדמשק? תפציץ אותן ותקווה שאין אזרחים עליהן?

מתקפה ישראלית בדמשק, 10 במאי 2018.

הבעיה עם כל השיח של פתרונות צבאיים והצבעה על בעיות אתם היא ש: א' הוא לא אפקטיבי כשהוא נעשה בערוצים אזרחיים ו-ב' הוא לוקח כמובן מאליו שהפתרון היחיד לאיראן הוא צבאי באופיו. רוב מי שעוקב אחר פל"ג או המשחק הגדול, כולל אני, לא באמת יודע מה היכולות ומה הידע שיש לצה"ל בנוגע לאיראנים. אני מכיר כמה עוקבים שכנראה יודעים, אך הם כמובן לא ישתתפו בשיח הזה. לנסות ולנהל דיון על אופציות צבאיות ברמה הטקטית, של איך לתקוף מטרה כזו או כזו, מה יהיו ההשלכות ואיך להתמודד איתן, כשאין לנו את כל המידע לא על היכולות הישראליות ולא האיראניות הוא חסר טעם ובעיקר מתבסס על האם אנחנו עקרונית בעד או נגד תקיפה. אני בטוח שהאנשים הטובים במטכ"ל ומשרד ראש הממשלה כבר עורכים את הדיונים האלו, ולנו אין הרבה מה להוסיף.

מה שאנחנו כן יכולים להוסיף, וזה דיון שיכול לתרום לנו לא רק להבין יותר טוב את הסוגיה האיראנית אלא גם בכלל איך מדינה אמורה לנהל מאבק עם יריבה, הוא לשאול איך ישראל צריכה להתמודד עם איראן? למה אנחנו מנסים לפתור את הבעיה שלנו עם איראן בעיקר עם פצצות ורובים? האם יכול להיות שמפני שאנחנו תופסים את ביטחון ישראל [דרך קנה האקדח](#), כלומר במונחים צבאיים באופן כמעט בלעדי, גם הסוגיה האיראנית עברה רדוקציה לבעיה צבאית בלבד? מה אם הכלים הצבאיים צריכים להיות חלק מאסטרטגיה רחבה יותר נגד טהרן, ולא ה-אסטרטגיה נגדה?

הבעיה עם איראן ? בחינה מחדש

בשביל להבין איך להתמודד עם איראן כדאי לפתוח בשאלה עקרונית: מדוע אנו מתעמתים עם איראן? או אם לנסח זאת בצורה יותר פשוטה ? מה הבעיה שלנו עם האיראנים? הבעיה שלנו עם האיראנים היא שהם מתנגדים לקיומנו ופועלים לבנות מאזן אימה נגדנו.

אבהיר את הכוונה שלי בנוגע ל"מתנגדים לקיומנו". אינני יודע אם המנהיג העליון ח'אמנאי מעוניין להביא שואה על העם היהודי היושב בציון. אני לא יודע אם כשמנהיגי איראן מדברים על "השמדת ישראל" הם מתכוונים להרס המדינה שלנו בלבד, או שמא גם להשמדת עם [מקור]. אינני יודע אם ביום בו חלילה יוכלו לממש את הרס ישראל הם יעשו זאת או לא.

מה אני כן יודע? שמדינה שקוראת להרס מדינה אחרת לא מתכוונת לחיות עמה בשלום. זה לא משנה אם טהרן מצהירה על השמדת ישראל רק כתעמולה או כביטוי עמוק לאידיאולוגיה שלה. המשמעות בשני המקרים הוא שאי-אפשר לישראל ולמשטר האייתוללות לחיות יחד, עד שזה יסכים עם קיומה של ישראל ויסכים ליחסים נורמליים עמה. זה לא משנה אם האיראנים מתכוונים רק להחלשת ישראל, להרס שלה או לחיסול היישוב היהודי בציון. זה גם לא משנה אם הם מדברים רק מן השפה ולחוץ או אם הם באמת מאמינים אידיאולוגית במטרה של השמדת ישראל. כל עוד לדבריהם אנו נמצאים אתם בעימות עלינו לקחת את האיום שלהם במלוא הרצינות.

בנוסף, אנו יודעים שהאיראנים רואים בנו איום ביטחוני משום שאנו מעוניינים בשינוי המשטר, דבר מובן לאור העוינות שלו אלינו. אנו יודעים שהאיראנים היו מעורבים בתכנון ותקיפת מטרות ישראליות ויהודיות בעולם ואנו יודעים שהם מנסים לבנות מאזן אימה נגדנו [מקור] בשביל להרתיע אותנו מלתקוף אותם. מאזן האימה כולל את חיזבאללה ומערך הטיילים שלו, רשתות טרור באירופה, אפריקה ואמריקה, וכוח הטיילים של משמרות המהפכה. **אם לא נבלום את האיראנים ומאזן האימה שלהם אנו עלולים להגיע לנקודה בה המאזן ייטה כל-כך לטובת טהרן שנצטרך להשלים עם העליונות האסטרטגית שלה, ולא נוכל עוד לפעול באופן עצמאי בסוריה, לבנון ועזה.**

תרגיל שיגור טילים בליסטים באיראן, ינואר 2021.

תוכנית הגרעין האיראנית

כחלק מהמאמץ האיראני לבנות נגדנו מאזן אימה נמצאת תוכנית הגרעין שלה. תוכנית הגרעין האיראנית היא מרכיב משמעותי במאזן אך היא לא מקור הבעיות שלנו עם טהרן. אם מחר בבוקר תוכנית הגרעין האיראנית תעלם ישראל תמשיך להפציץ שיירות נשק לחיזבאללה וטהרן תמשיך לחמש מליציות בעיראק, סוריה ותימן. לכן הפצצה של מתקני הגרעין של איראן, ללא אסטרטגיה רחבה יותר, תשיג במקרה הטוב עיכוב לתוכנית הגרעין האיראנית, אך לא תשנה את העימות שלנו אתם ולא תשנה בטווח הארוך את היכולת שלהם לבנות נגדנו מאזן אימה.

כמובן, פצצת גרעין איראנית ² פצצה ולא תוכנית ² תהיה איום קיומי על מדינת ישראל ו**תשנה את מאזן הכוח במפרץ הפרסי**. לכן נכון לחלק את הטיפול בסוגיה האיראנית לשני מרכיבים: (1) אסטרטגיה רחבה להתמודדות עם איראן; (2) ותוכנית למקרה בו טהרן תנסה לפרוץ לפצצה. התוכנית תהיה כולה צבאית, משום שמטרתה לשלול מאיראן את היכולת להשיג פצצה אם תנסה לעשות זאת. בחלק האחרון של הניתוח אנסה לצייר בקווים כללים איך אולי תראה תוכנית כזו, אך היא אינה המוקד שלנו. אנחנו רוצים אסטרטגיה להתעמת עם איראן גם אם היא מעולם לא הייתה מחפשת נשק גרעיני. אם הבעיה שלנו היא שהאיראנים מצהירים על הרצון לחסל אותנו ובונים מאזן אימה נגדנו, הרי שהמטרה שלנו צריכה להיות להביא את איראן להשלים עמנו **ולבלום את המאמצים שלה לבנות מאזן אימה נגדנו**.

מבני הכוח באיראן

יש לעשות הבחנה על מי בדיוק אנו מדברים כשאנו אומרים "איראן": איראן מורכבת משתי רמות של מנגנוני כוח, או אם תרצו מדינה בתוך מדינה [מקור]. המדינה הראשונה היא המדינה האיראנית הרשמית, עם פרלמנט ונשיא וממשלה. זו הרמה שבה ידידי איראן באירופה וארה"ב מעדיפים שהעולם יתמקד, משום שהיא אינה קשורה ישירות לפעולות טרור וכרגע היא מושיטה את ידה לשלום מתוך רצון להסיר את הסנקציות עליה.

המדינה השנייה היא שלטון האייתוללות, המדינה של המהפכה האיסלמית המונהגת ע"י המנהיג העליון עלי ח'אמינאי ומסתמכת על משמרות המהפכה כבסיס הכוח שלה. המדינה הזו שולטת במדינה הראשונה ע"י בחירת המועמדים לנשיאות ולפרלמנט והיא זו שמחליטה בפועל בנושאים של מדיניות חוץ וביטחון. המדינה הזו אינה תלויה ברצון העם האיראני והיא מחוייבת בעיקר לשימור עצמה. משום שהיא זו השולטת בתוכנית הגרעין והטילים הבליסטיים של איראן, סנקציות כלכליות, חריפות ככל שיהיו, לא יביאו לפירוק איראן מגרעין או טילים. מי שמחליט על התוכניות פשוט לא תלוי ברצון העם.

המעניין הוא, וזו מגמה שיכולה לעבוד לטובת ישראל לאורך זמן, שמשמרות המהפכה עם השנים הולכים ומתחזקים בתוך המדינה הראשונה והשנייה של איראן, חודרים לכלכלה ולפוליטיקה האיראנית. המשמרות הם הזרוע של איראן במאבק נגדנו, והם האחראים להקמה והפעלה של מליציות בלבנון, סוריה, עיראק ותימן, כמו גם לתוכנית הטילים ותוכנית הגרעין של איראן. אולם מעבר לפעילויות שלהם בתחומי הביטחון, הגרעין והטרור, למשמרות יש גם נוכחות כלכלית משמעותית, ובשנים האחרונות רבים המפקדים לשעבר מקרב המשמרות שנכנסו לתפקידים בכירים בפוליטיקה האיראנית.

בכלכלה האיראנית המשמרות מחזיקים במפעלים, בנקים, חברות ספנות וחברות בנייה [מקור], כשלפי הערכה הם שולטים על בין שליש לשני שליש מהתמ"ג האיראני [מקור]. הסנקציות רק עזרו למשמרות להרחיב את שליטתם בכלכלת המדינה, תחת הקריאה של המנהיג העליון ל"כלכלת התנגדות" ☒ כלכלה המבוססת על עצמאות מגורמים זרים [מקור].

בפוליטיקה האיראנית בבחירות האחרונות לפרלמנט נבחרו כ-24 מפקדים לשעבר במשמרות המהפכה או בבסיג' [מקור], על רקע התחזקות של המחנה האידיאולוגי הנוקשה באיראן בבחירות ☒ הוא השיג רוב מוצק בפרלמנט, ודחק את המחנה הפרגמטי [מקור]. כיום מי שנתפס כמועמד המוביל לנשיאות, שבחירות אליה יערכו ביוני 2021, הוא חוסיין דהקאן (Dehghan), מפקד לשעבר במשמרות המהפכה שהיה מעורב בהקמת חיזבאללה ותומך נלהב בכלכלת ההתנגדות של המנהיג העליון ובפעילות חמושה מול ישראל [מקור].

מבנה הפרלמנט האיראנית בלילה. קרדיט: [Sattar Daghi on Pexels.com](https://www.pexels.com/photo/azadi-tower-tehran-iran-at-night/)

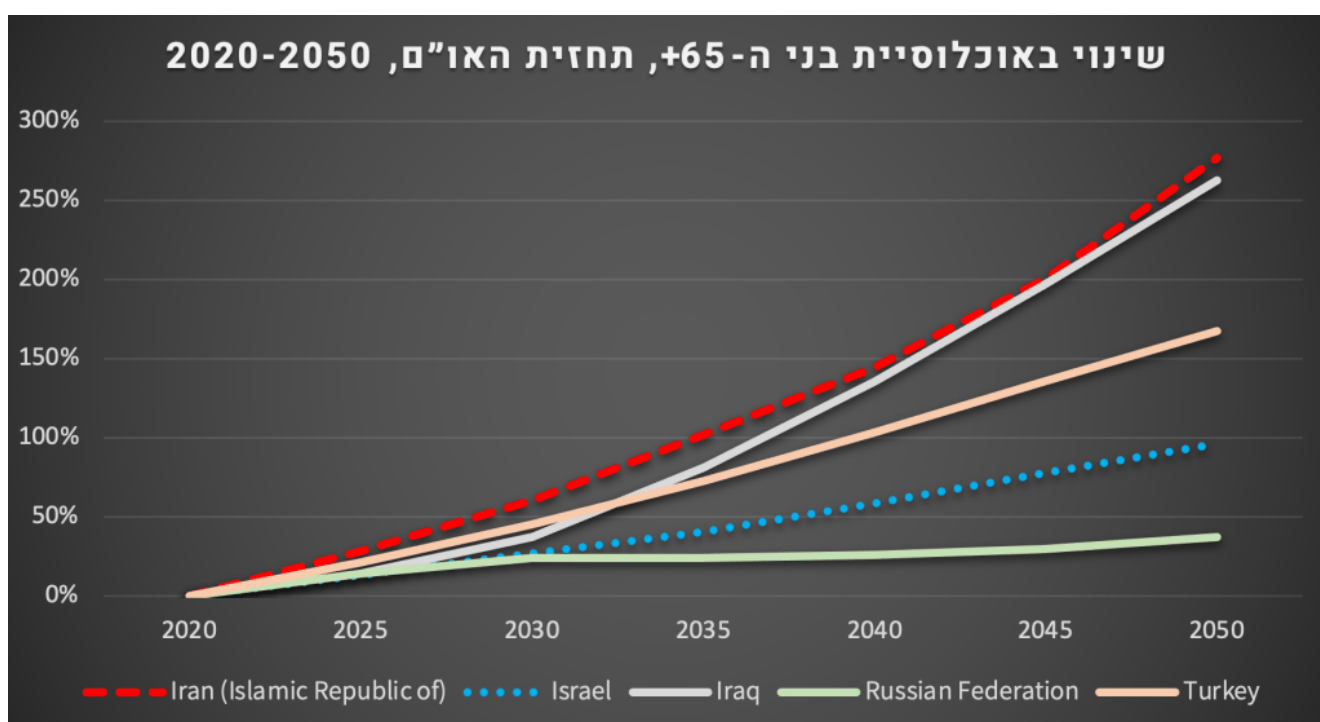
אם חוסיין ינצח בבחירות ב-2021, הרי שהמדינה הרשמית האיראנית תהפוך זהה עם המדינה האיסלמיסטית של האייתוללות ומשמרות המהפכה. המשמרות יהפכו לכוח המשמעותי ביותר בפוליטיקה האיראנית, למעט המנהיג העליון, והם יתמכו בקו התנגדות ברור נגד ישראל וארה"ב. הם יתמכו בחיזוק המליציות האיראניות בעיראק, סוריה ולבנון, המשך תוכנית הטילים הבליסטיים של איראן, העמקת "כלכלת ההתנגדות" ועמידה מול סנקציות אמריקניות והתנגדות חריפה לכל הסכם עם ארה"ב שינסה להגביל את איראן או ידרוש ממנה וויתורים חדשים על אלה שהסכימה להם כבר בהסכם הגרעין של 2015 עם ממשל אובמה [\[מקור\]](#).

בזמן שבחירה בנשיא מקרב משמרות המהפכה לא תהפוך את איראן בן לילה מתיאוקרטיה לדיקטטורה צבאית [\[מקור\]](#), ברור שמשמרות המהפכה התחזקו בעשור האחרון כלכלית ופוליטית, והמגבלה האחרונה על כוחם, המנהיג העליון, לא יחיה לנצח ☹️ הוא כבר בן 81 ולפי דיווחים לא מאומתים סובל מסרטן. הסתלקות ח'אמינאי תהיה הזדמנות למשמרות להרחיב את השפעתם גם למנהיג העליון, ולהפוך בעצם למוקד הכוח החדש של איראן. עבור ישראל זו תהיה מתנה משמיים. למה?

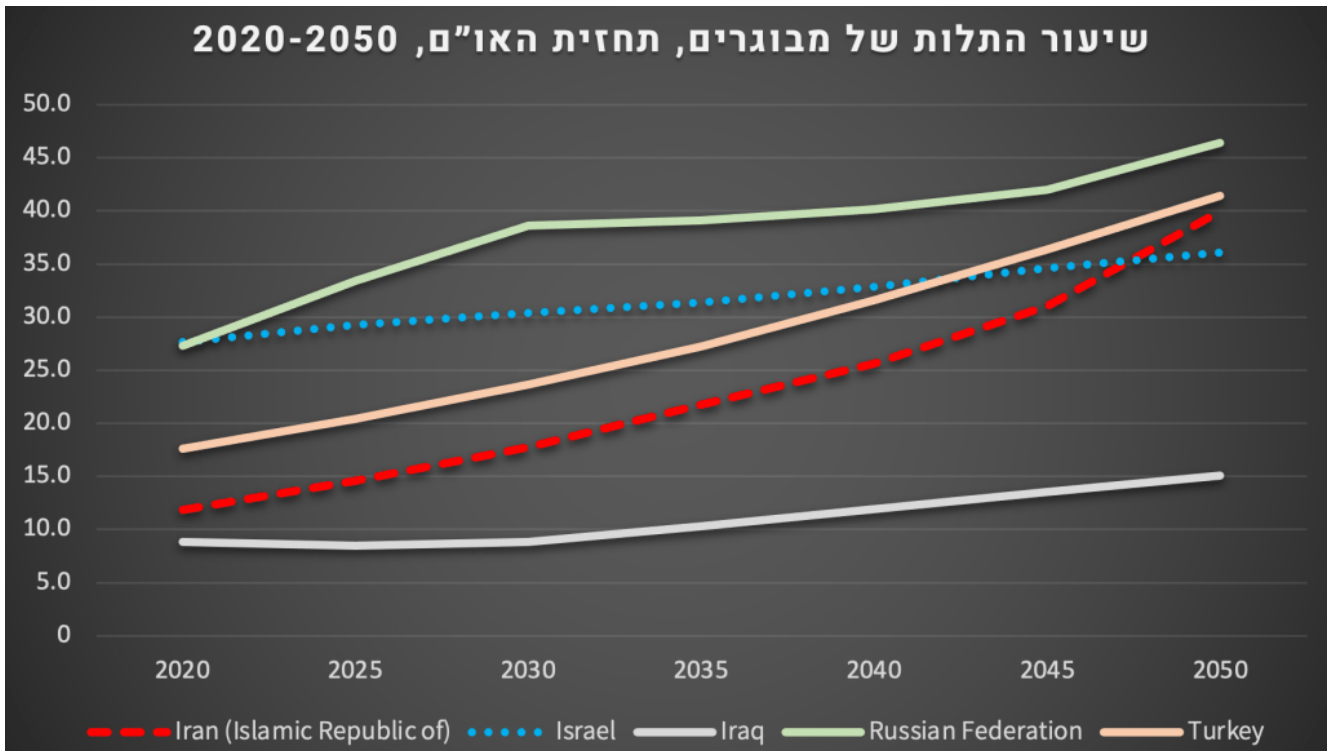
ראשית, ככל שאיראן תמשיך בדרך של "כלכלת התנגדות" והמשמרות ימשיכו להשתלט על עוד חלקים בכלכלה, כן איראן תהיה פחות מושכת למשקיעים זרים [\[מקור\]](#) ופחות יעילה. תשתיות

הנפט והגז נושאות להשקעה, אך השמרנים דאגו להבריה משקיעים זרים עוד כשאלו יכלו להשקיע באיראן בין 2016 ל-2018 [מקור]. ללא השקעות זרות והידע הטכני של חברות מערביות, איראן צפויה לראות צניחה בייצור הנפט במדינה בהיקף של כמיליון חביות ליום בין 2020 ל-2040 [מקור].

ירידה ביעילות של המשק והאטה או ירידה ברווחים ממשאבי אנרגיה יגיעו יחד עם הזדקנות מהירה של האוכלוסייה האיראנית. אוכלוסיית בני ה-65+ באיראן עתידה להכפיל את עצמה מ-5 מיליון היום ל-11 מיליון ב-2035, ושיעור התלות של זקנים יעלה מקשיש על כל 10 עובדים היום לקשיש על כל 5 עובדים ב-2035. איראן היא כמובן לא המדינה היחידה שתעבור הזדקנות משמעותית בשנים הבאות, אך עם תמ"ג לנפש נמוך לאיראן אין את המשאבים להתמודד עם אוכלוסיית מבוגרים כל-כך גדולה. עם חוסר יעילות במשק ספק אם המשאבים האלו יהיו בעתיד [מקור].

שיעור התלות של מבוגרים, תחזית האו"ם, 2020-2050

בהנחה והמשמרות ישמרו או יגדילו את כוחם הכלכלי והפוליטי, סביר שמצב הכלכלה באיראן ימשיך וירד ללא קשר לקיומן או היעדרן של סנקציות. ירידה ברווחי הנפט, גידול בביקוש לשירותים סוציאליים, דיכוי חברתי מצד המשמרות, יעודדו את העם להמשיך ולהפגין נגד המשטר, שיאלץ להשקיע עוד ועוד משאבים בדיכוי מהומות בבית, בעוד הכוח הכלכלי שלו קטן וכן.

נוסף על הפגיעה הכלכלית, נשיא מקרב המשמרות, ביחד עם פרלמנט שמרני, יבקש להמשיך את העימות עם המערב ובמיוחד עם ארה"ב וישראל. איראן תתמוך במליציות השיעיות שלה בעיראק וסוריה, ותחפש להתעמת עם הכוחות האמריקנים שעוד נותרו באזור. הדבר יקשה על ביידן לשוב למו"מ עם איראן, וייתן לישראל מרחב דיפלומטי לפעול בו [?] בעוד האיראנים יהיו מרוכזים בלנסות ולבנות את ציר ההתנגדות השיעי מטהרן עד ביירות, ישראל תוכל להפעיל לובי באיחוד האירופי, ארה"ב, רוסיה, סין, הודו ויפן בשביל לסמן את איראן כשחקן לא אחראי, המסכן את יציבות המפרץ הפרסי. עבורנו כישראלים זה נשמע ברור מאליה שאיראן היא לא אחראי. אך בחירה בדהקאן, מדיניות חוץ אגרסיבית ופעילות מליציות תעזור לנו לסמן את איראן כשחקן בלתי אמין שמולו נדרשת אסטרטגיה חדשה [?] אסטרטגית בלימה.

איך להתמודד עם איראן [?] בלימה

איראן מתנגדת לקיומנו ובונה מאזן אימה נגדנו. רבים ניסו להפיל את המשטר, אך האייתוללות הוכיחו את עצמם עמידים להפגנות ומהומות. אין לנו את היכולת הצבאית לכבוש את איראן. מכאן שהדרך היחידה להתמודד עם איראן הוא להפעיל עליה לחץ עקבי שבתקווה יביא לשינוי שלטון, אולם שמטרתו המרכזית היא לצמצם את היכולת שלה לאיים עלינו. מה שדרושה לנו היא

אסטרטגית בלימה מול איראן מתבססת על שלוש הבחנות מרכזיות: א' כאוס רע לנו וטוב לאיראנים; ב' איראן מתבססת על לוחמה א-סימטרית של טילים ושחקנים לא מדינתיים; ג' הבעיה שלנו היא עם המדינה האיראנית, לא העם.

לעיתים כשעוסקים באיך להתמודד עם איראן מופיעה הטענה שכאוס רע לאיראנים וטוב לנו. למען האמת זה הפוך ☹️ כאוס רע לנו וטוב לאיראנים. זו כנראה הבחנה שקשה לעכל, לאור הנטייה בשיח הפופולארי (ואפילו בחלקים מהשיח האסטרטגי) לחשוב שכאשר משהו בוער אצל האיראנים ושלוחותיהם, זה בהכרח רע להם וטוב לנו. לפי התפיסה הזו התמוטטות של המדינה הלבנונית, מלחמת האזרחים בסוריה, המהומות בעיראק ☹️ כולם פוגעים באיראן ושלוחותיה, ומאיימים על ציר ההתנגדות השיעי.

אולם מה באמת השתנה בעקבות כל התקריות האלה? המדינה הלבנונית נמצאת [בתהליך קריסה](#), אך כפי שהראתי בניתוח מס' 26 חיבאללה נותר עצמאי לפעול נגדנו [\[מקור\]](#). מלחמת האזרחים בסוריה אפשרה לאיראן להקים בה מליציות רבות והיא כיום עובדת להקים בסוריה מערך רקטי נגדנו. הכניסה של רוסיה למערכה הצרה את צעדיה איראן, אך ברור היום שמלחמת האזרחים רק חיזקה את ציר ההתנגדות. בנוגע להפגנות בעיראק, גם היום המליציות השיעיות פעילות ומאתגרות את המדינה העיראקית [\[מקור\]](#).

הפגנות בעיראק, 2018.

כאוס לא פוגע באיראנים, הוא פוגע בנו. מאז הכניסה שלנו ללבנון בשנות ה-80' איראן פיתחה ושיכללה את היכולת לחדור למדינות בעלות מוסדות חלשים וחברות מסוכסכות עם עצמן ולהקים בהן מליציות מקומיות המשרתות את האינטרסים שלה [מקור]. לחשוב שכאוס במזרח התיכון משרת אותנו ופוגע באיראנים הוא להתעלם מ-40 השנים האחרונות. בכל מקום בו המדינה נפגעה או התמוטטה, איראן נכנסה. היא נכנסה ללבנון בשנות ה-80', לעיראק אחרי הפלישה האמריקנית, לסוריה ולתימן עם האביב הערבי. המליציות של איראן משגשגות במדינות לא מתפקדות. לכן אנחנו צריכים לשאוף לעזור למדינות האזור, במקום לעמוד מן הצד ולראות אותן קורסות לידי האיראנים.

שנית, איראן מתבססת על לוחמה א-סימטרית מתוך הבנה שאין בכוח הצבא הסדיר שלה להתמודד עם יריבים כמו ארה"ב או ישראל. השימוש של איראן במליציות וטילים מחייב מענה שממוקד לא רק בתקיפת הנכסים עצמם, אלא גם בפגיעה ביכולת של איראן לתמוך במליציות שלה ולהעמיד איום רקטי אמין על ישראל והמדינות הידידותיות לה באזור.

שלישית, הבעיה שלנו היא עם המדינה האיראנית, עם משמרות המהפכה, לא עם העם האיראני. ישראל צריכה לחפש כיצד לעבוד עם העם האיראני ולהושיט לו עזרה בעודה מערערת את הלגיטימיות של המדינה האיראנית הנוכחית. אנחנו רוצים ליצור הפרדה בין העם האיראני והממשלה האיראנית, ולצייר את נשיא איראן וממשלת איראן כבובות של המנהיג העליון ולא כמי שמייצגים את העם.

חשוב להבהיר שהאסטרטגיה לא באה להחליף את הצעדים הצבאיים נגד איראן, אלא להכניס אותם בתוך מערכה נרחבת יותר נגדה.

איך נראת אסטרטגית בלימה מול איראן

אז איך נראית אסטרטגית הבלימה בפועל? במסגרת האסטרטגיה ישראל תחפש לחזק קהילות מקומיות ומוסדות מדיניים בציר ההתנגדות האיראני, בעיראק, לבנון, ותימן. ישראל תחפש לנרמל את היחסים שלה עם עיראק, תציע הכשרות מקצועיות וציוד לחקלאים בשלוש המדינות, ותעזור בהקלת העול הרגולטורי ושיפור השירותים הממשלתיים בשביל לעזור לכלכלה בעיראק ולבנון.

ברור לי שזה נשמע מופרך [?] שישראל תעזור לעיראק או תימן? אך כפי שצינתי בחינה אסטרטגית מחייבת אותנו להכיר שההשפעה של איראן באזור מבוססת על החולשה של מדינות, במיוחד עיראק. אם עיראק תוכל לחסום את התנועה של כוחות איראנים, אם עיראק תוכל לאתגר את איראן כלכלית וצבאית, זה יהיה צעד חשוב לבלום את ההשפעה של איראן בסוריה ולבנון.

עד לרגע ההכרזה על הסכם הנרמול עם האמירויות היינו בטוחים שהסכם שלום רשמי עם מדינה

ערבית לא יהיה ² והנה הוא קרה. מדוע שישראל לא תדחוף להסכם נרמול גם עם עיראק או תימן? היא גם תוכל לרתום את ממשל ביידן, בהבטחה שהסכם נרמול אתנו יתרום ליציבות ושגשוג בשתי המדינות, אינטרס אמריקני.

במקביל לתמיכה במדינות שכיום סובלות מנוכחות איראנית, ישראל תציע יוזמה אזורית להגנה מפני איזמים רקטים. במקום הרעיון של שר האוצר כץ "[מסילות לשלום אזורי](#)", ישראל צריכה להציע "מגן אזורי לשלום", יוזמה בה סוללות חץ, קלע דוד וכיפת ברזל יפרשו במדינות חברות ויופעלו ע"י פיקוד משותף.

הדבר ישיג שלוש מטרות: ראשית, הוא יגדיל את זמן ההרתעה והיירוט שיהיה לישראל ע"י קירוב מערכות הרדאר והסוללות לגבול עם איראן. שנית, הוא יגביל את היכולת של איראן להשתמש באיום הטילים שלה נגד מדינות האזור, לאיים על כוחות אמריקנים ועל זרימת הנפט. שלישית, היוזמה תגביר את הלחץ הפנימי בסעודיה לנרמל את היחסים עם ישראל בשביל להפוך לחברה ביוזמה. סעודיה כיום סובלת מהתקפות טילים תדירות מצד החות'ים בתימן, התקפות שמערכות ישראליות קרוב לוודאי יכולות לטפל בהן.

יוזמת "מגן אזורי לשלום" תטפל באיום הרקטי. תקיפה של התשתית הפיננסית של משמרות המהפכה תעזור להחליש את המליציות השונות התלויות בתמיכתן. העלתי כבר בניתוח מס' 26 על חיזבאללה [ראו כאן] שישראל צריכה לפגוע ביכולת של איראן להעביר כספים לחיזבאללה. הדבר צריך להיות מורחב לכלל המליציות הנהנות מתמיכה איראנית באזור, כשהפגיעה צריך להיעשות אם באמצעות תקיפה פיזית של אנשים ומבנים, אם באמצעות תקיפות סייבר ואם ע"י מאמצים דיפלומטיים למעצר אישים וסגירת עסקים המעורבים בהזרמות הכספים. ברור שמדובר באתגר טכנולוגי לא פשוט ² לעקוב אחר זרימת כסף מאיראן לשלוחותיה השונות באזור, כשהכסף כנראה עובר גם בצורה אלקטרונית וגם בצורה פיזית. אבל לנוכח ההצלחות של ישראל בחשיפת תשתיות טרור ופגיעה במטרות רגישות באיראן, כנראה שקהילת המודיעין הישראלית תוכל להתחקות ולשרטט את ערוצי הכסף השונים של איראן ולפגוע בהם.

שרטוט נתיבי הכסף של איראן גם יעזור לפעולה הבאה של ישראל: קמפיין דיפלומטי להביא את האיחוד האירופי להחרים לחלוטין את חיזבאללה כארגון טרור ולהביא עוד מדינות חוץ מארה"ב להכריז על משמרות המהפכה כארגון טרור.

הצרפתים הם המחסום המרכזי להחלטה של האיחוד בנוגע לחיזבאללה, וישראל לא צריכה להסס להדגיש את הצד האיסלמיסטי הקיצוני של חיזבאללה, בדיוק בזמן שמקרון מדבר על הגנת צרפת מפני קיצוניים דתיים. זו תהיה כמעט קריאה לצרפת צבועה, אבל רק כמעט ² מה שימנע פגיעה ישירה בכבוד של מקרון ועלול להביא אותו להתבצר בעמדתו. אם האיחוד האירופי יכריז על חיזבאללה כולו כארגון טרור, ישראל תפגע ביכולת של הארגון לגייס כספים ביבשת ולתכנן פעולות נגד מטרות ישראליות ויהודיות. הדבר גם יכין את הדרך לקמפיין השני, סימון

ההחלטה של ממשל טראמפ באפריל 2019 להכריז על משמרות המהפכה כארגון טרור הוא תקדים בינלאומי חשוב שישראל צריכה לנצל בשביל להביא עוד מדינות לסמן את המשמרות כארגון טרור. הדבר ישרת שתי מטרות של ישראל: ראשית, הוא יעזור בדה-לגיטימציה של המדינה האיראנית, מסמן אותה כמדינה פורעת חוק ואת התקשורת עמה ככזו שדומה לתקשורת עם ארגון טרור. שנית, וזו תוצא יותר פרקטית, משום שהמשמרות כל-כך מעורבים בכלכלה האיראנית, כל מדינה שתכריז עליהם כארגון טרור תתקשה לסחור עם איראן גם אם תרצה. סימון המשמרות כארגון טרור תהיה בעצם הטלת סנקציות כלכליות על איראן, סנקציות שלא יהיו קשורות להתקדמותה כהוא זה בנוגע להסכם הגרעין. אם ישראל תשרטט את קשרי הכסף בין המשמרות וארגוני טרור מוכרים כבר, הדבר יעזור לה במאמצים האלו.

לבסוף, ביחד עם לחץ כלכלי, צבאי ודיפלומטי על משטר האייתוללות, ישראל תתמוך בארגוני האופוזיציה האיראנים, כמו ארגון "[התחייה האיראנית](#)" ומועצת ההתנגדות הלאומית של איראן. מדובר בארגונים לא אלימים שקוראים להקמתו של משטר חילוני ודמוקרטי באיראן. תמיכה בהם יכולה להיות ע"י תיאום מאמצי לובי באירופה וארה"ב, הקמת ערוצי תקשורת לאוכלוסייה האיראנית, גיוס דעת הקהל העולמית נגד המשטר באיראן ועוד. התמיכה בארגונים הללו תהיה חלק מפעולה דרך החברה האזרחית, שמטרתה להכתים את המשטר בטהרן וליצור לחץ פוליטי על ממשלות לא לדבר עמו.

כמובן, וזו נקודה שוודאי חלק יציינו בצדק, היכולת של ישראל להכתים את המשטר ולקדם פעולה דיפלומטית אפקטיבית תהיה מוגבלת ע"י הפעולות הבלתי-חוקיות שלנו ² חיסולים מסתוריים באיראן, תקיפות אוויריות בשטח סוריה ולבנון, מתקפות סייבר עלומות ועוד. חוסר האמון שלנו בקהילה הבינלאומית הוא מובן, אך אם אנחנו רוצים לגייס תמיכה דיפלומטית, אם אנחנו רוצים ליצור סימון של איראן כגורם פורע חוק במזרח התיכון, אנחנו נצטרך לכל הפחות לפעול דיפלומטית בשביל להצדיק את התקיפות שלנו בסוריה ולהימנע מחיסולים מושכי תשומת לב. כן, הם פוגעים בטווח הקצר באיראנים ² אך בטווח הארוך הם פוגעים ביכולת שלנו לגייס את הקהילה הבינלאומית נגד טהרן, משום שהם מסמנים אותנו כפורעי חוק בדיוק כמו האיראנים. זה לא משנה מי צודק ² הפעולות שלנו צריכות להתבסס על המשפט הבינלאומי ונימוקים לגיטימיים, גם אם אלה באים אחרי ההחלטה הטקטית ורק בשביל להצדיק אותה.

אסטרטגית הבלימה לא תהיה פשוטה והיא תדרוש מאמץ משולב של גופי הביטחון והחוץ של מדינת ישראל בשביל לייצר קמפיין יעיל. אולם היא באמת מטפלת בבעיה שלנו עם איראן ² העוינות של המשטר אלינו ² ע"י פגיעה בו בכמה אופנים שונים ומכמה חזיתות שונות. אם איראן עתידה להפוך יותר מיליטנטית בשנים הקרובות, על ישראל להפוך יותר דיפלומטית ולנצל את האגרסיביות האיראנית בשביל להעמיק ולקבע את הסנקציות נגדה.

מנגנון אל-כשל

אז דיברתי על אסטרטגית בלימץ איראן, ההבחנות עליהן היא מתבססת וכיצד היא יכולה להיראות בפועל. מתוך נקודת מבט רחבה זיהינו מגוון כלים ופתרונות שישראל יכולה ליישם נגד טהרן, כלים ופתרונות שלא מחייבים תקיפות צבאיות. אך מה אם ביום מן הימים איראן תחליט לפרוץ לפצצה, תסלק את פקחי הגרעין משטחה ותתחיל בהעשרת אורניום לרמה המתאימה לשימוש כנשק גרעיני?

חשוב להבין שייקח לאיראן מספר חודשים להגיע לפצצה אם תחליט על כך, ושגם אחרי שפצצה תיוצר לא ידוע אם לאיראנים יש בכלל את היכולת להקטין את הפצצה לראש נפץ המורכב על טיל. לכן ישראל עדיין לא תקפה את איראן, משום שיש הבנה שיש לנו חלון זמן גם במקרה בו טהרן "שוברת את הכלים" ומחליטה להשיג פצצת אטום.

במקרה כזה קרוב לודאי שישראל תבחר בתקיפה אווירית של מתקני הגרעין האיראנים, במיוחד מתקני העשרה בנתנז, אראק ופורדו [מקור]. חשוב להבין שתקיפה כזו לא תהיה דומה לא לתקיפה בעיראק ולא לתקיפה בסוריה [2] סביר שיהיו מעורבים בה מטוסי אדיר בגל הראשון לשם חיסול סוללות נ"מ, ולאחר מכן מטוסי F-15 עם חימוש כבד ומטוסי F-16 שישמשו לליווי אווירי, ביחד עם מטוסי תדלוק. בסה"כ ישראל תצטרך להעלות לאוויר כ-100 מטוסים, שיצטרכו לטוס מעל 1,000 ק"מ, לתקוף ולשוב [מקור].

מה תהיה התגובה האיראנית לאחר מתקפה כזו? קשה לדעת. תקיפה של מתקני הגרעין לא מאיימת על השלטון, אך אם הוא לא יגיב הרי שכל מאזן האימה שהקים [2] הטילים הבליסטיים שלו ומאגר טילי הקרקע-קרקע של חיזבאללה [2] יהפוך ללא רלוונטי. אם הוא יצליח להפיל חלק מהמטוסים הישראליים, ואולי אף לקחת טייסים כשבויים, אולי יסתפק במספר מטחים לצפון. אם ירצה לשבור את הכלים, חיזבאללה כנראה יפעיל את כל מאגר הטילים שלו וימשוך את צה"ל לדרום לבנון, למלחמה קרקעית שמי יודע כמה יהרגו בה. זו כנראה אחת הסיבות שישראל נמנעה עד היום מתקיפה, משום חוסר הוודאות [2] איננו יודעים אם נצליח ועד כמה לתקוף את מתקני הגרעין האיראנים; איננו בטוחים מה תהיה התגובה האיראנית; ואיננו בטוחים ביכולת התמרון היבשתי של צה"ל. זו כנראה אחת הסיבות ששני רמטכ"לים [2] אשכנזי וגנץ [2] לחצו על הברקס כשנתניהו וברק דרשו לתקוף באיראן [מקור].

סיכום

האיום האיראני הוא בהחלט ממשי, עם או בלי נשק גרעיני. אנו פועלים נגדו במספר חזיתות, בדיוק כפי שהוא פועל נגדנו במספר חזיתות [2] בלבנון, בסוריה, בעזה. כל עוד אנו ממוקדים בלהיאבק בו רק באמצעים צבאיים, לא נצליח לנצח. למדינת ישראל אין את היכולת למוטט את השלטון האיראני, או לכבוש את איראן. הדרך לנצח את שלטון האייתוללות היא דרך

אסטרטגית בלימה רב-מימדית וארוכת טווח, בה לצד פגיעה מכוונת בתוכנית הגרעין ובהתבססות בסוריה, נפעיל גם כלים כלכליים ודיפלומטיים בשביל לבנות לחץ הולך וגדל על טהרן. הזמן הוא לטובתנו ☑ בואו ננצל אותו.

***** פרק זה פורסם לראשונה לחברי מועדון פל"ג. רוצים עוד? מוזמנים להצטרף למועדון כאן *****